

Perpinyard. Perpinyà dur*

Bona tarda a tothom,

Què és l'*any polar*? Per què en féu manta referència al vostre llibre, publicat ara fa 11 anys, a cinc mans, i a cinc veus? Malparleu al llarg de tot el llibre. Al llarg de tots els contes malparleu i renegueu. A sobre, els vostres personatges sempre estan “gomorritzant o gomorritzant-se”—curiós i intel·ligent aquest terme, que fa referència a la passió amorosa entre mascles i femelles, per diferenciar-se del verb sodomitzar que s'associa a l'homosexualitat. Uns contes, per cert, molt bons —feia molt temps que no llegia literatura policíaca. Mai m'ha entusiasmat, però aquesta vegada m'ho he passat molt bé.

*Perpinyhard*¹ ve a ser una cartografia de Perpinyà —al darrere hi ha el Rosselló i la Cerdanya, i la reivindicació de la identitat i de la llengua catalana. Una llengua farcida de dial·lectalismes (de vegades m'ha costat de comprendre —amb el sùmmum

que el diccionari de l'IEC no contempla aquestes entrades— no tot, però, s'ha de contemplar) però que amareu bellament tota sencera. Fa bona flaire. Els ulls, quan els llegeixes, s'esbatanen. O potser es sorprenen i s'esbatanen tant perquè ja sóc un lector i escriptor del català central. Central, sí, potser massa central.

Perpinyhard seria una cartografia literària sobre la vostra ciutat, la “Fidelíssima Vila”. El mot cartografia ve de l'ofici de fer mapes. Crec, però, que aquest terme en la literatura catalana, quan començà a utilitzar-se més sovint, fou arran de les “cartografies del desig” que el Comitè d'Esriptores de PEN Català va organitzar les primaveres del 1997 i 1998 a la ciutat de Barcelona. Eren intents per fer palesar l'*autoritat* de l'obra literària de les dones. Dit d'una altra manera, les relacions d'autoritat no s'establien pas per la coneixença personal entre escriptores, sinó per les lectures que es van fer entre elles. L'autoritat, concepte bastant estès ara entre la filosofia, te la concedeixen els altres. Un no pot exigir-la. Maria Mercè Marçal deia en el primer pròleg de *Cartografies del desig. Quinze escriptores i el seu món*: “(...) vam esbossar

coordenades, meridians i paral·lels d'aquestes cartografies. És a dir, d'aquest conjunt de mapes imaginaris traçats entorn de la relació entre escriptores amb el desig col·lectiu de subratllar la força creativa de les dones”.²

Vosaltres vau fer una cartografia, per cert molt masculina —potser no hi havia altra manera— sobre Perpinyà. La vostra ciutat, el centre dels vostres deliris. La metròpoli del Rosselló. La nostra ciutat del nord dels Països Catalans. Arístides Maillol i el carrer dels Cardaires esdevenen punts referencials de les vostres narracions. Són els centres del mapa. Punts de referència obligada del vostre imaginari narratiu, com desvetlla Gerard Jacquet en el darrer conte “A la fi, el paio se moreix”. Jacquet desglossa el misteri de la creació a cinc mans i explica una mica de passada el projecte del llibre, prèviament convidats per “una parella prou tossuda per haver creat i fer créixer, vint anys durant, una editorial nord-catalana” (pàg. 115 del llibre). Per tant, el caire resistencialista hi és present en tots els contes. Hi ha gent que oblidava o renega —com els pares de l'Anne que també han renegat del

judaisme al conte “Els ànecs de Mèkong” de Joan-Lluís Lluís.

Canviant de registre. L'ús del pretèrit perfet simple és un mode verbal utilitzat freqüentment per vosaltres? Us ho pregunto perquè ho desconec. Bezsonoff l'empra força sovint en la seva darrera novel·la *Les amnèsies de Déu*.³

Al llarg dels cinc relats hi són presents tots els elements més característics de la novel·la negra. Noies bufones, prostitutes, la droga, policíes, macarres, imatges d'homosexualitat forçosa —com a símbol de revenja per haver violat una prostituta. La sang i el fetge. Assassins amb esbudellaments de panxes i d'altres parts del cos. I l'alcohol, sempre present, com a esperit que teixeix moltes de les relacions humanes. I l'amor, però, sobretot, la solitud i la tristesa del Robert, de'n Deddé, de la Sally. Els autors han de crear tot aquest ambient “policíac” perquè la ciutat de Perpinyà esdevingui un lloc propici per a la novel·la negra.

Diu Aleix Renyé al conte “El perfum de la Núria”: “Des d'aquell dia havia passat a ser “l'especialista”. I ell què en sabia d'aquells palatrecos de catalanistes! Res. No li interessava ni poc ni molt tot aquell entrellat de partits polítics raquítics, associacions folklòrico-integristes, publicacions impresentables, ràdios inaudibles, llibreries polsoses i quatre o cinc il·luminats un poc perillosos” (pàg.18).

Canviem sobtadament de registre, de seguida en tornem. Vull recitar aquests versos:

Un incendi a l'horitzó :

Pobres aires, pobres cases.

Crepuscle de maig.

Aquests versos són de Gerard Jacquet —pàgina 21— del poemari *Dolces nafres*⁴, publicat també pel Trabucaire un 20 d'abril. Versos

curts, impressions profundes. Com haikús que no arriben a ser haikús —mètricament no ben resoltos— però que pretenen copsar l'instant d'una imatge, volgudament fugissera. A la vegada, el poemari s'amara de l'estètica de la “paraula viva” maragalliana: mètrica lliure i trencada, gairebé al marge de qualsevol llei de la mètrica i aprehent *la paraula viva* de la gent del Rosselló. Moltes paraules que, per cert desconec, com a escriptor del català oriental. Una manera d'escriure que em recorda a la que practiquen certs escriptors de la Franja de Ponent i de Tortosa, amb els quals no hi estic d'acord.

Dins del meu cor

no hi ha res

només un petit flux de sang

com un nus minúscul

de gàlaxies entrebillonades.

Un petit flux de sang. Les paraules dites amb afany de veritat han de travessar-te i desglajar-te el cap benpensant, com va dir Kafka i repetí Ingeborg Bachmann; Jacquet és, a més a més, qui fineix *Perpinyhard* amb el conte “A la fi, el paio se moreix”. I tanmateix fa una versió francesa de *Dolces nafres*, no del tot fidel a la versió original catalana.

Torno a fer un canvi de registre. Dono les gràcies a Joan Daniel Bezsonoff per denunciar l'antisemitisme present al Rosselló i a tot l'estat francès durant la II Guerra Mundial. L'autor denuncia el tema de les deportacions davant d'una posició inicial totalment silenciosa i col·laboracionista. Els francesos, amb el seu silenci, van col·laborar en la deportació dels jueus francesos —i no francesos— als diversos camps d'extermini escampats per Europa. El llibre al qual em refereixo ja el saben: *Les amnèsies de Déu* (Empúries, 2005), premiat a diversos llocs. L'exemple

més clar és el del pare mossèn Puig que passarà d'un antisemitisme d'arrel catòlica, augmentat per l'Action française i la lectura dels diaris com *Je suis partout* o *L'Indépendant*, a salvar infants jueus per influència de la seva amistançada, i la lectura de Georges Bernanos *Les grands cimetières sous la lune* (1938): “Aquella lectura l'havia trastornat. Havia descobert les atrocitats franquistes.” (pàg. 69).

Amb un accent diferent de *Les amnèsies de Déu*, Bezsonoff ja esmenta, de passada, el tema judaic al conte “Tramuntana” de *Perpinyhard*. L'Anne és filla d'uns jueus renegats d'Orà (pàg 78). És com si a l'autor el tema del “renegament” l'anguniés. Unes planes més enllà, parla del renegament a la identitat catalana de la dona del protagonista, la Maria i es refereix a ella: “No sentirí més la seua veu d'ànec sodomitzat, el seu accent de catalana renegada, valgui el pleonasme” (pàg. 91).

Les amnèsies de Déu també parla de Perpinyà. Tots els cinc autors de *Perpinyhard* escriuen de les passejades per la ciutat. Sacsegen la ciutat. L'escolten. Per això Bezsonoff ens diu que “Caminar és canviar d'època. Com si anessin per una ciutat estrangera”⁵. De fet, a *Les amnèsies de Déu* els personatges caminen molt, s'amaren dels carrers de les viles i pobles. Memorables són les passejades de mossèn Puig i Sandrine per Besiers.

La crítica a Hitler i al nazisme és demoledora. S'ataca l'embojament del dictador, es ridiculitza la seva obra *Mein Kampf*, i a tots aquells que creien que els jueus eren el boc expiatori de tots els mals de la societat francesa. En paraules de mossèn Puig al rector de Taltúell: “Llegeix *Mein Kampf* i comprendràs que aqueix home és el dimoni...Tot hi és! *La haine de la France*,

*l'élimination des juif, la conquête des grands espaces en Russie...*T'ho repeteixi. Aqueix home és l'encarnació del mal, C'est *l'Antéchrist*" (pàg. 145).

Aquesta és la meva breu aportació a la taula d'aquesta tarda. Desconec, ho dic d'avançada, tot el que s'està fent en aquesta part del territori lingüístic. Em fa la sensació que necessiteu la cooperació de la resta d'escriptors, d'associacions i d'institucions dels Països Catalans. I nosaltres continuem necessitant les vostres obres i la vostra resistència lingüística en un ambient tan advers.

Voldria acabar aquesta intervenció llegint aquest poema de Jacquet amb flaires de *Perpinyhard*, tot esperant l'arribada d'una possible mercaderia, o esperant la puta de torn amb actitud de tristesa:

En la pluja dels cotxes
el vestit gitador
la maleta que pesa
enrampat com un pal
En el balu dels neons
esperant que vingui l'alba
sol damunt del macadam
en la pluja dels cotxes.

No havia sentit mai la paraula macadam. Al diccionari de l'IEC no es troba —així de malament es va fer la primera edició del 1995— però sí al de l'Enciclopèdia catalana; Moltes gràcies.

ADRIÀ CHAVARRIA

*Aquest text fou llegit en una taula rodona del XXIVè Congrés de l'Associació de Joves Escriptors en Llengua Catalana del dia 21 d'octubre del 2006 a la ciutat de Perpinyà.

1. Xatard, Emili. *Perpinyhard*. Perpinyà, Llibres del Trabucaire, 1995. Emili Xatard era el pseudònim col·lectiu dels autors dels cinc contes que signaven *Perpinyhard*. Els autors són: Aleix Renyé, Miquel Sargatal, Joan-Lluís Lluís, Joan-Daniel Bezsonoff i Gerard Jacquet.

2. *Cartografies del desig. Quinze escriptores i el seu món*. A cura de Maria-Mercè Marçal. Barcelona, Proa *La Mirada*, 1998. Pròleg de M-M-M (pàg. 6).

3. Bezsonoff, Joan Daniel. *Les amnèsies de Déu*. Barcelona, Edicions 62, 1ª edició 2005.

4. Jacquet, Gerard. *Dolces nafres*. Perpinyà, Edicions Trabucaire, 2005. Hi ha també una versió al francès d'aquests poemes

5. Bezsonoff, Joan Daniel. *Les amnèsies de Déu*. Op.cit.

Rels. Revista d'idees i cultura. Número 5

A la primavera del 2005 la revista *Rels* va publicar el seu número 5 — sisè— contra tot pronòstic, atès que és una iniciativa que s'ha tirat endavant gràcies a l'esforç i tenacitat de l'Ivan Favà i l'Adrià Chavarria. Això em satisfà especialment perquè els dos van ser alumnes meus, i ja destacaven per l'interès o la proposta d'elements de discussió o de reflexió. Ben diferents, però propers en la curiositat intel·lectual, que explica que hagin portat a bon port una revista seriosa, rigorosa i a l'hora innovadora com aquesta. A més també comparteixen una sana prudència, i una aproximació a les realitats un xic relativitzant, conscients sempre de la magnitud de les qüestions complexes.

També vull recalcar que aquesta iniciativa s'ha endegat des de Tortosa, i ha tingut el recolzament de les institucions local. Encara que és una ciutat que està bastant allunyada del panorama cultural